

KORTÁRS FRANCIA FESTÉSZET

Francia Művelődési Központ, Belgrád, 1988. április—május

A belgrádi Francia Művelődési Központ, amely eddig is sokat tett annak érdekében, hogy az egyre szürkülő kulturális élet egy kis színt kapjon, ezúttal egy szerény, ám mégis eseménynek számító festészeti kiállítást szervezett. A tárlat rendezője Richard Rotkopf nyolc művészt választott ki azok közül, akik a hatvanas évek végén és a hetvenes évek elején tűntek fel a párizsi festészeti életben, s akik azóta is a figyelem középpontjában állnak. A kiállítás természetesen már méreteinél fogva sem nevezhető reprezentatívnak, hiszen két tucat kép legfeljebb töredezett pillanatfölvételt nyújthat egy olyan sokrétű festészetről, mint amilyen a kortárs francia. Egy vonatkozásban azonban szerencsés helyzetben vagyunk. A belgrádi és a zágrábi Modern Művészetek Múzeumának jóvoltából három évvel ezelőtt igen alaposan megismerhettük a modern francia festészet 1960-tól 1985-ig terjedő periódusát, a mostani tárlat pedig szintén ennek az időszaknak a festészeti termésébe nyújt betekintést.

A két kiállítás közötti kontinuitás már a neveken is lemérhető: a jelenlegi válogatásból négy művész a korábbi tárlaton már szerepelt. Nem mellékes megjegyezni, hogy közülük hárman — Vincent Bioulès, Pierre Buraglio és Claude Viallat — a hetvenes évek elejének művészetét alapvetően meghatározó Support-Surface nevű csoport egykori tagjai. A három évvel ezelőtti kiállításon mindannyiukat a Formalista eljárások című részlegbe helyezték. Joggal, hiszen az egész csoport alapvető célkitűzése a festészet nyelvezetének hűvös, nemegyszer a semmitmondásban tetszelgő elemzése volt: Claude Viallat a társaság egyik vezéregyénisége például 1974-ben még azt vallotta, hogy „a képek termelésének rendszerét és jelentéskörét minél inkább le kell egyszerűsíteni”. Az eredeti programra azonban a mostani tárlaton már szinte rá sem lehet ismerni. Különösen Vincent Bioulès képein nem, aki a formalista absztrakcióból egy naiv, gyermeki látásmódot idéző, üde figurációba csapott át, egészen közel kerülve a szabad figurációt művelő huszoneves festőkhöz. Claude Viallat ugyancsak alig hasonlít egykori önmagára, illetve idézett ars poeticájára: mindössze ahhoz az alapelvéhez maradt hű, hogy butaság kifejlesztett vászonra festeni. A korábban használt gyűrött lepedők és pokrócok helyett újabban főleg fülledt századeleji hangulatór idéző, díszes napernyőkre dolgozik. Az eleve adott ornamentikát azonban korábbi szokásától eltérően nem mechanikusan ismétlődő elemekkel módosítja, hanem színes, gesztuális jelírással értelmezi. Lényegében ugyanúgy, mint a magukat „mintafestőknek” nevező, frissen feltűnt amerikai művészek: vizenyősen, lezserül, nemegyszer a szecessziós formavilág felé is kacsingatva. A csoport eredeti célkitűzéseihöz talán egyedül Pierre Buraglio ragaszkodik, aki továbbra is távol tart

ja magát az irodalmias tartalomtól és érzelmi hatástól: immár tizenöt éve ragasztgat rámozott üveglapokra olyan vászoncsíkokat, melyek föltehetőleg egy kész festmény szétvagdalásának eredményeképpen jöttek létre. Az egész úgy hat, mint egy végtelen történet, melynek témája az eredeti kép, de abból a művész mindig csak apró részleteket hajlandó közölni. Egy dolog azonban valószínűnek látszik: miután Buraglio vászoncsíkjai egyre gyakrabban villan be egy-egy expresszív gesztus vagy neonosan világító színcsóva, az elképzelt eredeti kép sem lehet teljesen mentes azoktól a stílusjegyeiktől, amelyekkel az utóbbi időben az új festőiség árasztotta el nemcsak ezt a tárlatot, hanem az egész világot is.

Jól lemérhető ez a többi kiállító művész újabb képein is: a hatvanas évek végén szinte mindegyikük más-más irányzathoz indult ki, de az új festészet alapvető hatása úgyszólván mindegyiküknél lemérhető. Hervé Telemaque korai pop-artos kollázsait most egy korunkra jellemző hanyag, nemtörődöm festői átirás időszerűsíti, Jacques Poli régebbi konstruktivizmusa színes dekoratív ornamentalsé hígult, André Nouyrit puritán minimalizmusa pedig hirtelen világítóvá színesedett. Látszólag a legdöntőbb változást mégis a szikár konceptualistaként induló Francois Martin világában tapasztaljuk, aki egy váratlan pillanatban az észművészetet érzelmi festőiséggel váltotta fel. Nála azonban szemlátomást nem a nyolcvanas évekre jellemző szélkakas-politikáról van szó, hanem valami sokkal mélyebb dologról. Az ő szemléletváltása egyrészt jóval megelőzte az új festészet divatját, másrészt pedig nála sem a szín, sem a forma nem válik a semmi külsőleges burkává vagy tettetett járulékává, ahogy azt az újabb festészetben már kénytelenek voltunk megszokni. A konceptualista periódusból átmentett nehézkes kézírás olyan bámulatos egységre talált a visszafogott, alig pislákoló színmezőkkel, görcsös vonalgeomolyagokkal és súlyos, amorf foltokkal, hogy ez még véletlenül sem a látványos szimuláció festészete, hanem a mindenkori piktúra eredetien egyéni változatban. Eppen ezért nagyon örülnék, ha a modern francia festészet immár sorozattá terebélyesedő jugoszláviai bemutatása egy Francois Martin-retrospektívával folytatódna.

SEBŐK Zoltán